

انقلاب رز گرجستان: دستاوردها و ناکامی‌های دولت جدید

حسن عسگری^۱

دو دیدگاه عمده و متفاوت در خصوص دستاوردها و ناکامی‌های دولت جدید در جامعه و بویژه در محافل سیاسی و غیرسیاسی گرجستان به چشم می‌خورد. دیدگاه اول نگاه و رویکرد موافقین دولت می‌باشد. این دیدگاه معتقد است که دولت ساکاشویلی دستاوردهای بسیاری را برای گرجستان و مردم خود به ارمغان آورده. دولت جدید هم در بُعد داخلی و هم در سیاست خارجی موفقیت‌های بسیاری داشته است و مهمترین دستاورد آن گشودن مسیر صحیح برای حرکت به جلو و پیشرفت بهتر برای کشور و مردم، ارتقای جایگاه و عزت کشور در سطح بین‌الملل و توجه ویژه به بحران‌ها و مناقشات داخلی و به عبارتی حساسیت ویژه به استقلال و تمامیت ارضی کشور و به عنوان اولین قدم حل بحران ۱۳ ساله آجاریا بوده است. دیدگاه دوم دیدگاه مخالفین دولت می‌باشد. براساس این دیدگاه دولت جدید با کودتا رژیم شواردنادزه را برکنار کرد و اگر هدف والای شواردنادزه جلوگیری از جنگ داخلی و خونریزی در کشور نبود وی هم توان مقابله با استفاده از زور را داشت ولی برای حفظ تمامیت و استقلال کشور استعفا داد. این دیدگاه همچنین معتقد است که دولت کنونی با اقدامات عجولانه خود به سمت دیکتاتوری و پایمال کردن حقوق مردم در حرکت است و آینده کشور را بسیار مبهم ارزیابی می‌کنند. اینها معتقدند دولت توانسته در زمینه رعایت حقوق بشر و برقراری دموکراسی و همچنین حاکمیت قانون و بهبود وضع اقتصادی مردم موفقیتی حاصل نماید.

یکسال از عمر دولت جدید گرجستان سپری گردید و انقلاب رز و به عبارتی «گل رز» گرجستان یکساله شد. سال ۲۰۰۴ بر گرجستان چه گذشت؟ چه تحولات عمده‌ای در داخل گرجستان و در خارج و صحنه بین‌المللی در ارتباط با گرجستان طی یکسال اخیر رخ داد؟ انقلابی که به گفته رهبر آن یعنی میخائیل ساکاشویلی بخاطر وجود فساد و رشوه (اقتصادی و اداری) در نوامبر ۲۰۰۳ علیه شواردنادزه و رژیم وی به‌وقوع پیوست، تا چه حد در سال گذشته با این پدیده شوم مقابله گردید؟ آیا رهبران انقلاب و به عبارتی «تروئیکای گرجستان»^(۱)، در اجرای سیاستهای خود چه در بُعد

۱. آقای حسن عسگری کارشناس مسائل گرجستان است.

داخلی و چه در بُعد خارجی و بین‌المللی موفق بوده‌اند؟ موفقیت‌ها و دستاوردهای مشخص و ناکامی‌های دولت طی یکسال اخیر چه مواردی بوده‌اند؟ آیا دولت به اهداف و اولویت‌های فوق در هر دو حوزه دست یافت یا در اجرای سیاست‌های خود ناموفق بود؟ آیا تروئیکای گرجستان واقعاً همان‌هایی هستند که یکسال قبل با هم متحد بودند، یا از هم فاصله گرفته‌اند؟ آیا تروئیکای گرجستان هنوز همانند یکسال قبل مشکلات مردم را درک می‌کنند و خود را انقلابی و مردمی می‌دانند یا با مردم فاصله گرفته‌اند؟ نظر مردم نسبت به دولت و زمامداران کنونی چیست و ارزیابی آنها از دستاوردها و یا ناکامی‌های دولت چیست؟ و خلاصه مهمترین تحولات و رویدادهای مهم یکسال اخیر که مکمل این انقلاب و در راستای سیاستهای انقلابیون باشد، کدامند؟

مهمترین اولویت‌های دولت در حوزه داخلی به عنوان وعده و تعهد به مردم یکی مبارزه مقتدرانه دولت با فساد و رشوه، دیگری اعاده تمامیت ارضی کشور و بازگرداندن جمهوری‌های خودمختار آبخازیا، اوستیای جنوبی و آجاریا به قلمرو کشور، همچنین توسعه اقتصادی و ارتقاء رفاه و آسایش مردم از ابعاد مختلف اجتماعی و اقتصادی و در حوزه خارجی و بین‌المللی الحاق به ساختارهای یورو - آتلانتیک، برقراری روابط استراتژیک با آمریکا، توسعه و گسترش روابط با کشورهای همسایه، بهبود و عادی سازی روابط با روسیه، ارتقای وجهه و جایگاه بین‌المللی گرجستان و تلاش برای بازگرداندن گرجی‌های مقیم خارج به کشور عنوان شده بود.

به‌رحال، مقاله مزبور را به دو بخش داخلی و خارجی یا بین‌المللی تقسیم و ضمن مروری کوتاه بر تحولات مهم یکسال گذشته گرجستان، تلاش خواهد شد به پرسش‌های فوق در خلال برشمردن این تحولات نیز پاسخ داده شود:

بُعد داخلی

۱. وقوع انقلاب رز مهمترین تحول سال ۲۰۰۴

مهمترین رویدادی که بتوان از آن به عنوان اولین واقعه و رویداد مهم سال گذشته در

گرجستان نام برد، موضوع پیروزی انقلاب رز در ماههای پایانی سال ۲۰۰۳ و اتصال آن و به عبارتی روی کار آمدن دولت جدید گرجستان می‌باشد. در مورد ماهیت، علل و نتایج انقلاب رز به عنوان یادآوری موضوع اشاره کوتاهی می‌گردد.

در تاریخ ۳ آذرماه ۱۳۸۲ برابر با ۲۳ نوامبر ۲۰۰۳ انقلاب رز به رهبری میخائیل ساکاشویلی رئیس جمهور کنونی به پیروزی رسید. آنچه که با عنوان «انقلاب گل رز» مشهور شد همان اقدام سمبلیک ساکاشویلی مبنی بر ورود وی و طرفدارانش به صحن علنی مجلس با در دست داشتن «شاخه گل رز» در حین سخنرانی رسمی ادوارد شواردنادزه رئیس جمهور سابق در نشست افتتاحیه به اصطلاح چهارمین مجلس گرجستان و درخواست بلند وی از شواردنادزه برای خروج از پارلمان و استعفای وی و همچنین فرار شواردنادزه و طرفدارانش از صحن مجلس و همچنین شیوه اعتراض مدنی ولی عملی وی پس از دو سال مخالفت و پس از چند ماه مبارزات شدید انتخاباتی و مخالفت‌های شدید وی با نتایج انتخابات مجلس بود که بر روی آنتن‌های تلویزیونی و رسانه‌های گروهی و مطبوعات داخلی و جهان رفت که همین واقعه منشاء تمام تحولات بعدی در گرجستان گردید و به عنوان واقعه‌ای مهم در تاریخ گرجستان و حتی جهان ثبت و ضبط گردید. لذا، این پیروزی به انقلاب رز مشهور گردید و از انقلاب رز هم به عناوین و تعابیر مختلفی نظیر «انقلاب سفید»، «انقلاب مخملی»، «انقلاب مخملی ارمنی»^(۲) و «انقلاب آرام و صلح‌جویانه یا مسالمت‌آمیز» نیز نام برده‌اند.

انقلاب مزبور با حمایت گسترده مردم از مخالفین سابق و حاکمین کنونی براساس سیاست‌ها، استراتژی و شعارها و اهداف و اولویت‌های انقلابیون صورت گرفت و مردم به اجرای سیاست‌ها و تعهدات زمامداران کنونی دل بسته‌اند و براساس کارنامه یکسال اخیر مجریان انقلاب به آینده خود امیدوارند.

جالب است که اولین سالگرد انقلاب رز هم مصادف با روز گیورگی مقدس و دو هزارمین سالگرد پذیرش مسیحیت در گرجستان شده است که به مناسبت گرامیداشت هر دو واقعه مهم، جشن‌ها و برنامه‌های متعددی در سراسر گرجستان برگزار گردید.^(۳) سال ۲۰۰۳ به دلیل همین

تحول مهم روز گیورگی مقدس در گرجستان به طور رسمی و با عظمت گرامی داشته نشد. روز گیورگی برای مردم گرجی از بُعد مذهبی بسیار مقدس و با اهمیت است. همزمان با آغاز گرامیداشت انقلاب رز و روز گیورگی مقدس بزرگترین کلیسای گرجستان نیز به نام «کلیسای سامبا» توسط ایلیای دوم اسقف اعظم و رئیس جمهور گرجستان، ۱۵ نفر از اعضای کلیسای ارتدوکس کشورهای خارجی، دیگر مقامات ارشد سیاسی و مذهبی و همچنین با حضور خیل عظیمی از مردم افتتاح گردید. مساحت این کلیسا ۵ هزار متر مربع و ارتفاع آن ۱۰۰ متر می باشد و در تفلیس واقع شده است. ساخت این کلیسا حدود ۹ سال بطول انجامیده و بالغ بر ۱۰۰ میلیون دلار هزینه شده و بخش اعظم هزینه‌ها توسط خود مردم تأمین شده است.

۲. استعفای ادوارد شوارز دنا دزه و روی کار آمدن کفیل رئیس جمهوری

بدنبال استعفای اجباری ادوارد شوارز دنا دزه رئیس جمهور مستعفی گرجستان (۴) در تاریخ ۱۳۸۲/۹/۳ برابر با ۲۴ نوامبر ۲۰۰۳ و اعلام پیروزی مخالفین، خانم نینو بورجانادزه رئیس مجلس سابق اتوماتیک‌وار به عنوان کفیل رئیس جمهوری (۵) منصوب گردید. وی طی فرمانی نتیجه انتخابات مجلس چهارم را باطل و همزمان مجلس سابق را تا زمان برگزاری انتخابات بعدی مجلس ابقاء نمود. در پی باطل شدن انتخابات مجلس چهارم، مجلس سوم (سابق) با سخنان خانم نینو کفیل رئیس جمهوری افتتاح و مجلس موقت مجدداً در همان نشست اول، روز ۴ ژانویه ۲۰۰۴ (۱۴ دی ماه ۱۳۸۲) را برای برگزاری انتخابات قبل از موعد ریاست جمهوری تصویب و تعیین نمود. کفیل رئیس جمهوری ۴۵ روز زمام موقت امور را در دست داشت و مهمترین وظیفه وی کنترل اوضاع و انتقال قانونی قدرت در دوره انتقالی با تعیین و برگزاری انتخابات ریاست جمهوری بود که این وظیفه خطیر را بخوبی انجام داد.

۳. برگزاری انتخابات‌ها

گرجستان در سال ۲۰۰۴ سه انتخابات برگزار نمود. انتخابات ریاست جمهوری،

انتخابات سراسری مجلس و انتخابات پارلمانی در جمهوری آذربایجان.

انتخابات ریاست جمهوری: زمامداران جدید با برگزاری انتخابات ریاست جمهوری

در تاریخ ۴ ژانویه ۲۰۰۴ رسماً و قانوناً بر مسند قدرت نشستند و زمام امور را بدست گرفتند. چهارمین انتخابات ریاست جمهوری گرجستان^(۶) و به عبارتی اولین انتخابات ریاست جمهوری پس از «عصر شواردناده» در تاریخ ۱۴ دی‌ماه ۱۳۸۲ در سراسر گرجستان به استثنای جمهوری‌های خودمختار آبخازیا و اوستیای جنوبی برگزار گردید و میخائیل ساکاشویلی به عنوان چهارمین و جوانترین رئیس جمهور سوگند یاد کرد.

میخائیل ساکاشویلی با کسب بیش از ۱۸۹۰۲۵۶ رأی از کل ۱۹۶۳۵۵۶ آراء مأخوذه و به عبارتی با کسب ۹۶/۲۵ درصد آراء در این انتخابات به پیروزی قاطع رسید و از شش رقیب نه چندان جدید خود پیشی گرفت. سایر کاندیداهای ریاست جمهوری با کسب آراء بسیار ناچیز و کمتر از ۱ درصد آراء بخش ناچیزی از آرای مردم را به خود اختصاص دادند. بنابه اعلام رئیس کمیسیون مرکزی انتخابات، بالغ بر ۲۱۲۹۸۲۵ نفر در حوزه‌های انتخاباتی برای شرکت در این انتخابات ثبت نام نموده بودند که از میان آنان حدود ۱۹۶۳۵۵۶ نفر آرای خود را به صندوق‌های رأی انداختند. ۸۵ درصد مردم در این انتخابات شرکت نمودند. برگزاری موفق این انتخابات و پیروزی ساکاشویلی در این انتخابات دومین پیروزی مهم دولت جدید بود.

انتخابات مجلس: تکرار ششمین و به عبارتی هفتمین انتخابات مجلس گرجستان و

اولین انتخابات مجلس دولت جدید میخائیل ساکاشویلی نیز در تاریخ ۹ فروردین ماه ۱۳۸۳ برابر با ۲۸ مارس ۲۰۰۴ در سراسر گرجستان برگزار گردید. در این انتخابات بر اساس اعلام کمیسیون مرکزی انتخابات ۲۴۰۰ نامزد انتخاباتی برای کسب ۲۳۵ کرسی به رقابت پرداختند. البته این تعداد فقط برای سیستم حزبی نامزد شده بودند. به عبارت دیگر بالغ بر ۲۱ بلوک و حزب سیاسی برای کسب ۱۵۰ کرسی با هم به رقابت پرداختند و ۷۳ کرسی دیگر از طریق رقابت نامزدهای مستقل و انفرادی تعیین گردید که ترکیب ۷۳ نماینده مستقل در انتخابات دوم نوامبر

۲۰۰۳ مشخص گردیده بود و ۱۲ کرسی هم به نمایندگان آبخازیا اختصاص داشت. در این انتخابات بالغ بر ۱۲۰۴۹۸۰ نفر از مجموع حدود ۳ میلیون نفر واجد شرایط رأی بودند.

مجلس گرجستان مرکب از ۲۳۵ نماینده می‌باشد که ۱۵۰ نماینده بر اساس سیستم حزبی یا فهرست احزاب، ۷۳ نماینده بر اساس سیستم مستقل و یا انفرادی انتخاب می‌شوند و ۱۲ نماینده دیگر به نمایندگان جمهوری خودمختار آبخازیا اختصاص دارد که این ۱۲ نماینده در انتخابات سال ۱۹۹۲ انتخاب و هنوز همان ۱۲ نماینده بدون برگزاری انتخابات اتوماتیک وار وارد مجلس می‌شوند که مجلس جدید با اتخاذ تصمیمی نمایندگی آنها را لغو نمود و با این حساب مجلس کنونی دارای ۲۲۳ نماینده می‌باشد.

براساس نتایج رسمی اعلام شده از سوی کمیسیون مرکزی انتخابات جنبش ملی - دموکرات‌ها^(۷) با کسب ۶۶/۲۴ درصد و بلوک راستگرایان جدید - صنعتگرایان با کسب ۷/۶۵ درصد آراء تنها بلوک و احزابی بودند که با عبور از مانع ۷ درصدی توانستند به مجلس راه یابند. سایر احزاب به دلیل عدم عبور از مانع ۷ درصدی موفق به ورود به مجلس نشدند. احزاب جنبش ملی - دموکرات‌ها و بلوک راستگرایان جدید - صنعتگرایان در این انتخابات و در سیستم حزبی از مجموع ۱۵۰ کرسی به ترتیب ۱۳۵ و ۱۵ کرسی مجلس را به خود اختصاص دادند. جنبش ملی - دموکرات‌ها (حزب حاکم) با کسب ۱۸ کرسی دیگر در سیستم انفرادی و مستقل جمعاً ۱۵۳ کرسی از ۲۳۵ کرسی را از آن خود کرده است که با این احتساب اکثریت مطلق آراء را به خود اختصاص داده است. بلوک مخالف راستگرایان جدید - صنعتگرایان هم علاوه بر ۱۵ کرسی بر اساس سیستم حزبی، ۳ کرسی دیگر نیز از طریق سیستم انفرادی کسب کرد که جمعاً ۱۸ کرسی مجلس را به خود اختصاص داده است که در مجموع فراکسیون قابل توجهی را تشکیل داده است. ترکیب کرسی‌های سایر احزاب و بلوک‌ها در سیستم انفرادی نیز عبارت است از: بلوک برای گرجستان جدید (بلوک وابسته به شوارنادزه و به عبارتی دولت سابق) ۲۰ نماینده، حزب آغوردزینبا یا اتحادیه احیاگران (آباشیدزه) ۶ نماینده، حزب کارگر یا کار ۲ نماینده. ضمناً ۲۴

نماینده هم بطور مستقل به مجلس راه یافته‌اند که با احتساب اینها ترکیب ۷۳ کرسی سیستم انفرادی و مستقل نیز تکمیل و مشخص گردید. ۱۲ کرسی دیگر هم به نمایندگان آبخازیا اختصاص داشت ولی بعد لغو گردید.

به هر حال، ۵ ماه پس از پیروزی انقلاب رز اولین مجلس دولت انقلابی ساکاشویلی در تاریخ ۱۳۸۳/۲/۳ توسط میخائیل ساکاشویلی رئیس جمهور افتتاح و وی هم مجلس جدید را «مجلس اصلاحات» نامید که برگزاری بدون خدشه و موفق این انتخابات و پیروزی قاطع حزب حاکم از دیگر موفقیت‌های دولت کنونی در سال گذشته بود.

انتخابات پارلمانی آجاریا؛ پس از فرار آباشیدزه، مجلس گرجستان با تصویب قانونی

به رئیس جمهور این کشور اختیار داد که نهادهای دولتی آجاریا را منحل و رأساً ریاست و مدیریت نهادها را به عهده بگیرد. طبق قانون اساسی گرجستان، رئیس جمهور حق انحلال نهادهای محلی مناطق را پس از تصویب مجلس دارد. بدنبال این قانون، شورای عالی هماهنگ‌کننده ریاست جمهوری موقت آجاریا به فرمان رئیس جمهور تشکیل گردید و آقای لولن وارشالومیدزه ۳۲ ساله به عنوان نماینده رئیس جمهور در آجاریا و رئیس شورای موقت که قبلاً هم عهده‌دار مدیریت عامل شرکت دولتی راه‌آهن گرجستان نیز بود، منصوب گردید. این شورای موقت و انتقالی وظیفه فراهم نمودن برگزاری انتخابات شورای عالی دائمی و تشکیل نهادهای قانونی و ساختار جدید آجاریا را داشت. این شورا جانشین شورای عالی آجاریا گردید که از سوی مجلس گرجستان منحل اعلام گردید.

ترکیب ساختار اجرایی جمهوری آجاریا را شورای عالی آجاریا بالاترین نهاد قانونی و هیأت وزیران یا شورای اجرایی و رئیس این شورا نیز بالاترین مقام اجرایی این جمهوری تشکیل می‌دهد. هیأت وزیران را رئیس هیأت وزیران و ۵ وزیر شامل وزارتخانه‌های آموزش، بهداشت، کشاورزی، دارایی و کشور و کمیته‌های فرعی تشکیل می‌دهند که رئیس آن توسط رئیس جمهور و وزراء توسط رئیس شورا با تأیید رئیس جمهور انتخاب می‌گردند. هیأت وزیران در برابر رئیس

شورای عالی و هم رئیس جمهور گرجستان پاسخگو هستند. رئیس شورای عالی نیز در مقابل رئیس جمهور گرجستان پاسخگو است. شورای عالی آجاریا نیز مرکب از ۳۰ نماینده و عضو خواهد بود که با رأی مستقیم مردم و برگزاری انتخابات عمومی در آجاریا تعیین می‌شوند. انتخابات این شورا در مردادماه ۱۳۸۳ در این جمهوری برگزار و ۱۸ نماینده از طریق سیستم حزبی و ۱۲ نماینده از طریق سیستم انفرادی انتخاب گردیدند. حزب جنبش ملی - دموکرات‌ها (حزب حاکم) حائز اکثریت کرسی‌های سیستم حزبی شد و از میان ۱۲ کرسی سیستم انفرادی نیز ۹ کرسی را به خود اختصاص داد و حزب جمهوری خواهان هم ۳ کرسی را در سیستم انفرادی به خود اختصاص دادند. با انتخاب نمایندگان این شورا آقای ماخالادزه به عنوان رئیس شورا انتخاب گردید. بنابر این شورای عالی هم نقش شورای عالی سابق و هم نقش پارلمان سابق (پارلمان تک مجلسی) که دارای دو مجلس سنا و نمایندگان بود عمل خواهد کرد.

۴. برگزاری مراسم تحلیف ریاست جمهوری

مراسم رسمی تحلیف ریاست جمهوری گرجستان با حضور مقامات عالی‌رتبه بیش از ۲۵ کشور خارجی^(۸) سفرای مقیم، مقامات طراز اول کشوری و لشگری و آحاد مردم گرجستان با تدابیر شدید امنیتی در تاریخ ۵ بهمن ماه ۱۳۸۲ برابر با ۲۵ ژانویه در مقابل ساختمان پارلمان گرجستان در تفریس برگزار گردید. برگزاری چنین مراسم باشکوهی با توجه به شرایط حاکم بر کشور اقدام مهمی در داخل و خارج تلقی گردید و به عبارتی رئیس جمهور گرجستان با این اقدام خود مشروعیت قانونی به خود و دولتش بخشید. هیأتی از جمهوری اسلامی ایران نیز در این مراسم شرکت نمودند.

۵. پروژه اصلاحات: پیشرفت یا پس رفت؟

انجام اصلاحات در سیستم و ساختار دولتی و غیردولتی و به عبارتی در تمام بخشها از

دیگر اولویتهای دولت طی یکسال اخیر بود. هرچند این اولویت و سیاست در تمام بخشها با حدت و شدت و کم و زیاد انجام گردید ولی در برخی بخشها بسیار جدی و چشمگیرتر صورت گرفت که به نظر می‌رسد انجام اصلاحات در بخش دفاعی و نیروهای مسلح یا ارتش و پلیس، آموزش و قضایی و مبارزه با فساد و رشوه‌خواری بسیار چشمگیرتر و جدی‌تر بوده است.

دولت، اصلاحات اساسی را از بخش دفاعی و نیروهای مسلح آغاز کرد، اگرچه همزمان در سایر بخشها نیز آغاز شد ولی همانند این بخش نتایج ملموس نیست. به نظر می‌رسد تمرکز اصلاحات در بخش نیروهای مسلح به این دلیل بود که اولاً با انجام این اصلاحات هم‌توان نمایش قدرت دفاعی کشور را افزایش دهد و هم ارتقاء بخش دفاعی کشور برای اعاده تمامیت ارضی کشور به عنوان مهمترین اولویت داخلی مطمح نظر جدی داخل و خارج قرار گیرد. انتصاب فردی مدنی و غیرنظامی به عنوان وزیر دفاع، معرفی سفیر در ناتو، ادغام برخی نیروهای نظامی، افزایش حقوق نیروهای مسلح (بودجه وزارت دفاع در سال ۲۰۰۵ بالغ بر ۶۵ میلیون دلار یا ۱۱۹ میلیون لاری پیش‌بینی شده است که بالاترین رقم در تاریخ این کشور می‌باشد)، تجهیز نیروهای مسلح، خرید سلاح و تجهیزات نظامی، بالا بردن توان نظامی و نظم و انضباط ارتش از جمله مهمترین اقدامات اصلاحی در این بخش بوده است. دلیل دوم تلاش برای الحاق گرجستان به ناتو با انجام اصلاحات در نیروهای مسلح و بالا بردن سطح استاندارد و نزدیک شدن به این استانداردهای ناتو می‌باشد. اصلاحات جدی در پلیس از دیگر اصلاحات ملموس در جامعه می‌باشد. حداقل این دیدگاه در جامعه شایع می‌باشد که پلیس فاسد به پلیس کارا و حرفه‌ای تبدیل شده است. دولت با خرید ۱۳۰۰ دستگاه خودرو مخصوص پلیس (پاساد) و جبهه پلیس در شهر را تغییر داده و پلیس در خیابانها و نقاط شهر مستقر است، امنیت احساس می‌شود و این موفقیت قابل توجهی است. قبلاً حاکم بودن ناامنی شدید و مفرط بر جامعه بود و هیچ‌کس احساس امنیت نمی‌کرد و دزدی بسیار آشکار بود.

انجام اصلاحات در حوزه قضا و قضاوت و اصلاح ساختار نظام حقوقی با توجه به وقوف

شخص رئیس جمهور به زیر و بم کار حقوقی با توجه به تحصیلات حقوقی وی و تجربه کاری وی به عنوان وزیر دادگستری زمان شواردناده از دیگر اولویت‌های وی بود که بسیاری بر این اعتقادند که در این حوزه هم دولت موفق عمل کرده است.

۶. مبارزه با فساد و رشوه

مبارزه با فساد و رشوه در داخل بویژه در میان مقامات دولتی و ارشد یکی از مهمترین اولویت‌های دولت برشمرده شده بود. یکی از مهمترین دلایل وقوع انقلاب رز و خروج ساکاشویلی و ژوانیا از حزب شواردناده و اعلام مخالفت آنها با شواردناده و تبدیل شدن آنها به مخالف به خاطر فساد میان مقامات سابق بویژه مقامات ارشد بود. براساس تحقیقات به عمل آمده و آمارهای بین‌المللی، گرجستان در زمان شواردناده به عنوان ششمین کشور از بُعد فساد و رشوه در جهان بود. کشورهای کنگو، ترکمنستان، آنگولا، اندونزی، تاجیکستان و آذربایجان نیز از دیگر کشورهایی هستند که رده‌های بالای جدول را به خود اختصاص داده‌اند. ارمنستان و روسیه از میان ۱۴۶ کشور در رده‌های ۸۲ و ۹۰ قرار دارند. فنلاند، سوئیس، دانمارک، ایسلند و نیوزلند هم از جمله کشورهایی هستند که کمترین نرخ فساد و رشوه را دارند.^(۹) لذا مبارزه با این امر در صدر اولویت‌های زمامداران جدید قرار گرفت و رئیس جمهور اعلام نمود که هرکس و در هر مقامی حتی از نزدیکان وی مرتکب فساد و اخذ رشوه شوند با آنها برخورد خواهد کرد. شاهد بودیم که یکی از نمایندگان مجلس و از اعضای حزب حاکم بخاطر اخذ رشوه بازداشت گردید.

براساس آمار موجود، بالغ بر ۳۰ تا ۴۰ نفر از مقامات مسئول در دولت شواردناده از متوسط تا ارشد طی یکسال اخیر بازداشت و یا زندانی شدند و برخی از آنها پس از بازپس گرفتن رشوه‌های اخذ شده و جرایم نقدی به قید وثیقه آزاد شدند و برخی از آنان هم هنوز در زندان برای طی مراحل دادگاهی و قانونی بسر می‌برند که وزرای کشور، حمل و نقل و سوخت و انرژی سابق از جمله آنها می‌باشند. رئیس جمهور بسیاری از فرمانداران، مسئولان ادارات مالیاتی را بخاطر

سوءاستفاده از مقام خود برکنار کرد. از دیگر مقامات ارشد که در این خصوص دستگیر، بازداشت یا زندانی و یا پس از محاکمه آزاد شده‌اند می‌توان افراد زیر را نام برد:

۱. دوید میرتسخولوا - وزیر سوخت و انرژی (در بازداشت)
۲. آکای گاجچیلادزه - رئیس شرکت راه آهن (با پرداخت ۱۰ میلیون لاری آزاد گردید)
۳. مراب آدیشویلی - وزیر حمل و نقل (در بازداشت)
۴. سولخان ملاشویلی - رئیس دفتر بازرسی دولتی (در بازداشت)
۵. گیا جوختابریدزه - رئیس شرکت مخابراتی «ماگتی» (داماد ادوارد شوارندادزه) (با پرداخت ۱۵ میلیون دلار آزاد گردید)
۶. کوبا نارچماشویلی - وزیر کشور (در بازداشت)

۷. مراب ژوردانیا - رئیس فدراسیون فوتبال (با پرداخت ۷۰۰ هزار لاری آزاد گردید).

۸. ناپالئون کارکاشادزه - رئیس دانشگاه کشاورزی (پس از مصادره اموال آزاد گردید).

شاید یکی از موارد مهمی که زبانه زد مردم است و از این اقدام دولت بخوبی یاد می‌کنند و خواستار ادامه آن هستند همین مبارزه جدی با رشوه خواری است و اکنون کاملاً در جامعه آشکار است که هیچ مقام دولتی جرأت اختلاس و دریافت رشوه را ندارد و حداقل به ظاهر این ترس و واهمه در وجود همه رسوخ پیدا کرده است. اگرچه خشکاندن ریشه این معضل در جوامعی چون گرجستان که ریشه دار است بسیار مشکل باشد ولی بی‌شک تأثیر بسزایی حداقل به ظاهر داشته است. به هر حال بسیاری معتقدند دولت در راستای شعارها و تعهدات خود قدمهای جدی در این خصوص برداشته است.

۷. احیای تمامیت ارضی و حل بحران‌ها و مناقشات داخلی - موفق یا ناموفق

یکی دیگر از شعارها و سیاستهای اعلامی و اصلی رئیس جمهور احیای تمامیت ارضی گرجستان و بازگرداندن جمهوری‌های خودمختار در قلمرو گرجستان واحد بود. با وجود گذشت

نزدیک به بیش از یک دهه از شروع مناقشات داخلی، تا قبل از روی کار آمدن دولت جدید، دولتمردان گرجستان با مقامات سوخومی، باتومی و تسخینوالی نتوانستند بر سر یک راه حل که مورد قبول کامل طرفین باشد به توافقی دست یابند. با توجه به استراتژی اصلی دولت جدید مبنی بر الحاق این کشور به ساختارهای یورو-آتلانتیک، دولتمردان جدید تلاش می نمایند این بحران ها و مناقشات را که به عنوان پیش شرط اصلی پیوستن به ناتو و اتحادیه اروپایی مطرح است را به هر نحو ممکن حل و فصل نمایند. البته دولت شواردنادزه نیز همه راههای ممکن را به آزمون گذاشت ولی نتیجه ای حاصل نشد. دولت جدید با توجه به پشتوانه مردمی و فضای بوجود آمده در کشور پس از انقلاب رز و همچنین حمایتهای جدی غرب از دولت جدید، عزم خود را برای حل این مناقشات راسخ تر نمود و شاهد بودیم که بحران جمهوری آجاریا را پس از ۱۰۱ روز با اقدامات روانی، تبلیغی، سیاسی، دموکراتیک، و حتی نظامی (مانور نظامی) حل و فصل گردید و وی اولین جمهوری خودمختار را به قلمرو و تمامیت ارضی گرجستان بازگرداند که موفقیت بسیار فوق العاده ای برای شخص ساکاشویلی و دولت بود و بی شک به عنوان پیروزی بزرگ در کارنامه ساکاشویلی و دولت جدید درج گردید. به نظر می رسد دولت جدید بتواند در میان مدت دو بحران آبخازیا و اوستیای جنوبی را هم حل و فصل نماید اگرچه بسیار دشوار و پیچیده هستند ولی تحولات چند ماه اخیر در این دو جمهوری و نقش ضعیف روسیه نسبت به این تحولات حاکی از امیدواری به حل این بحران هاست. هرچند نباید سایر تحولات منطقه ای را نیز در حل یا لاینحل ماندن این بحرانها دخیل دانست. حیاط خلوت روسیه، قفقاز جنوبی و بویژه گرجستان است و حل یا بقای این مناقشات آینده سیاستهای روسیه در این منطقه را تعیین خواهد کرد. روسیه در وضعیت بسیار دشواری برای تصمیم گیری در این خصوص قرار دارد.

۸. تغییر ساختار دولت و معرفی به موقع هیأت وزیران

تغییر در ساختار و سیستم دولت و دیگر سازمانهای ذیربط و کاهش بوروکراسی اداری و

ایجاد پست نخست‌وزیری یکی دیگر از امور و اقدامات مهم دولت جدید بود که این امر علی‌رغم وجود مشکلات داخلی و قانونی به موقع انجام و هیأت وزیران نیز به موقع معرفی شدند. با انتخاب رئیس جمهور و پیش‌بینی پست نخست‌وزیری در قانون اساسی، رئیس جمهور ژوانیا نخست وزیر را مأمور تشکیل کابینه نمود. کابینه جدید با معرفی ۱۵ وزیر و ۴ مشاور وزیر آغاز بکار نمود.

آقای زوراب ژوانیا نخست وزیر پس از مشورت با رئیس جمهور و نهایتاً تأیید وی ترکیب کابینه جدید خود را برای اخذ رأی اعتماد به مجلس این کشور معرفی و مجلس نیز به همه رأی اعتماد داد. کابینه جدید شامل ۱۵ وزیر و ۴ وزیر مشاور می‌باشد. براساس تغییرات ایجاد شده در قانون اساسی گرجستان ترکیب دولت گرجستان نیز دچار تغییر گردید و تعداد وزرا نیز از ۱۹ وزیر سابق به ۱۵ وزیر با شخص نخست وزیر کاهش یافت و ۴ وزیر مشاور نیز به عنوان پست‌های جدید ایجاد گردید. ضمناً ساختار دولتی نیز با حذف بسیاری از ادارات و سازمانهای دولتی (فقط ۳ سازمان و اداره دولتی باقی ماند) تا حدود ۴۰ تا ۵۰ درصد کاهش یافت. جالب است که بالغ بر ۹۰ درصد مقامات کشور تغییر و افراد جدید بر مسند قدرت تکیه زدند. البته پس از حدود ۶ ماه از دوره دولت جدید، رئیس جمهور و نخست وزیر برخی از وزرا را جابجا و با ادغام دو وزارتخانه اقتصاد و حمل و نقل وزارت جدید توسعه اقتصادی را ایجاد نمود و یکی از معروف‌ترین سرمایه‌داران روس (البته گرجی‌الاصل می‌باشد) را به عنوان وزیر مربوطه انتخاب نمود. انتخاب خانم زورابیشویلی با تابعیت فرانسوی در رأس وزارت امور خارجه از دیگر اقدامات جدی و عجیب دولت جدید بود.

از ویژگی‌های کابینه جدید جوان، متخصص و حرفه‌ای بودن آنها می‌باشد. رئیس جمهور، کابینه جدید را «پیشرفته‌ترین کابینه در اروپای شرقی» و «دولت اصلاحات» ذکر نمود و همه را پاسخگو به اقدامات و وظایف خودشان دانست.

۹. تأسیس حزب جدید جنبش ملی متحد

یک روز قبل از فرا رسیدن سالگرد انقلاب رز حزب حاکم با برگزاری کنگره بزرگ حزب در مرکز ورزشی تفلیس حزب جدید خود با عنوان «جنبش ملی متحد» را به طرفداران خود معرفی نمود. این حزب با اتحاد میان دو حزب دموکراتیک متحد به رهبری زوراب ژوانیا و جنبش ملی به رهبری میخائیل ساکاشویلی رئیس جمهور تأسیس گردید. حزب جدید دارای ۲۰ عضو می باشد و شخص میخائیل ساکاشویلی رهبری آن را به عهده گرفت.

۱۰ عضو از جنبش ملی، ۸ عضو از حزب دموکراتیک متحد و ۲ عضو از حزب بورجانادزه انتخاب شده اند. گیورگی آرو لادزه از جنبش ملی نیز دبیر کل حزب می باشد. ژوانیا نیز رهبری ۲۰ عضو شورای حزب را به عهده دارد. شایان ذکر است که خانم نینو بورجانادزه رئیس مجلس و یکی از اعضای تروئیکای گرجستان عضو این حزب نمی باشد؛ هر چند وی هم از این اتحاد استقبال نمود. اضافه می گردد که قبل از پیروزی انقلاب رز حزب بورجانادزه دموکرات ها به رهبری ژوانیا و بورجانادزه با هم متحد بودند. با تأسیس حزب جدید به رهبری شخص ساکاشویلی وی در سال دوم مجدداً به مراتب قدرتمندتر گردید و نسبت به قبل که سخن از تفرقه میان رهبران کشور بویژه میان ژوانیا و ساکاشویلی بود، قوی تر گردید و بهتر می تواند خواسته های و اهداف خود را پیش ببرد. البته عدم پیوستن بورجانادزه رئیس مجلس به این حزب به عنوان ضلع و پایه مهم تروئیکای گرجستان نقطه منفی این اتحاد است.

اختلاف پراکنده میان اعضای دو حزب متحد کنونی از دیگر نقاط منفی حزب جدید است که می توانند در آینده شکنندگی آن را افزایش دهد.

۱۰. تغییر قانون اساسی

تغییر قانون اساسی و تدوین قانون اساسی جدید از دیگر اقدامات و تحولات مهم این کشور در سال جدید بود. اگرچه به دلیل لاینحل ماندن بحرانها و مناقشات داخلی و نامشخص

بودن وضعیت حقوقی جمهوری‌های آبخازیا، آجاریا و اوستیای جنوبی هنوز روند تدوین و تصویب کل قانون اساسی نهایی نشده است ولی نهادهای کشور بر اساس بندهای مصوب مجلس در سایر حوزه‌ها عمل می‌کنند. مهمترین تغییرات اساسی در قانون اساسی جدید، افزایش اختیارات رئیس جمهور نسبت به سابق، پیش‌بینی پست نخست‌وزیری، تعیین حیطه اختیارات و وظایف رئیس جمهور و مجلس در برابر جمهوری آجارا و نحوه تعیین مقامات در این جمهوری و دیگر مناطق و استانهای کشور، تعیین نوع و رنگ پرچم جدید، نت و سرود ملی جدید از جمله آنها می‌باشد. کاهش تعداد نمایندگان مجلس و تشکیل سیستم دو مجلسی از دیگر تغییرات قانون اساسی خواهد بود.

بر اساس قانون اساسی جدید نخست وزیر و رئیس‌الوزرا هم در برابر رئیس جمهور و هم در برابر پارلمان باید مسئول و پاسخگو باشند. رئیس جمهور حق برکناری نخست وزیر و انحلال کابینه را بدون دلیل خواهد داشت. پارلمان نیز چنین حقی را خواهد داشت ولی تنها شرط آن این است که به تأیید سه پنجم آرای نمایندگان مجلس برسد. چنانچه بین مجلس و نخست‌وزیر اختلافی بروز کند و پارلمان نتواند با سه پنجم آرا نخست‌وزیر را برکنار یا کابینه را منحل نماید، فقط رئیس جمهور در مقامی است که می‌تواند تصمیم بگیرد که مجلس را منحل نماید یا کابینه را. ضمناً پارلمان هم از حق وتو در برابر وزرای معرفی شده برخوردار است و رأساً می‌تواند کاندیداتوری ۴ وزیر را وتو نماید و نخست وزیر هم قادر به معرفی وزرای جدید نیست و رئیس جمهور شخصاً باید وزرای جدید را معرفی نماید.

البته رئیس جمهور حق انحلال مجلس را هم دارد ولی باید با دلایل و استدلال متقن و بر اساس شرایط خاصی باشد. در صورت عدم تصویب لایحه بودجه و عدم کسب رأی اعتماد به کابینه از سوی مجلس، رئیس جمهور حق خواهد داشت که مجلس را منحل نماید. البته رئیس جمهور حق انحلال مجلس طی ۶ ماه اول ریاست جمهوری خود را نخواهد داشت.

۱۱. ارزیابی مقامات ارشد، جامعه و مردم از دستاوردها یا ناکامی‌های انقلاب رز

ارزیابی تروئیکای گرجستان: میخائیل ساکاشویلی، زوراب ژوانیا و نینو بورجانادزه به «تروئیکای گرجستان» و یا «مثلث قدرت گرجستان» مشهور می‌باشند. این سه، با ائتلاف و با همکاری هم موفق به برکناری شواردناده و پیروزی انقلاب رز گردیدند و لذا هر سه به عنوان سهامداران انقلاب توافق نمودند هر کدام یکی از اضلاع ثلثه قدرت را بین خود تقسیم نمایند که میخائیل ساکاشویلی پست ریاست جمهوری، زوراب ژوانیا پست نخست وزیری و خانم نینو بورجانادزه پست ریاست مجلس را بعهده گرفتند. رئیس جمهور و رئیس مجلس با برگزاری انتخابات به این مقام دست یافتند ولی ژوانیا با تغییر قانون اساسی و ایجاد پست نخست‌وزیری در قانون با معرفی رئیس جمهوری به این مقام رسید.

میخائیل ساکاشویلی رئیس جمهور گرجستان در آستانه سالگرد انقلاب رز افزایش شهرت و اعتبار گرجستان طی یکسال اخیر، بازگرداندن اعتبار ملت به دولت، معرفی موقعیت استراتژیک و ژئوپلتیک گرجستان به جهان، موفقیت در صحنه‌های بین‌المللی با اجرای صحیح سیاست خارجی و نگاه مثبت جهان به دولت جدید و اقدامات آن، ارتقای آزادی‌های مدنی در جامعه، نگاه و ارزیابی مثبت جامعه جهانی از تحولات و تغییرات ایجاد شده در گرجستان طی یکسال اخیر، بازگرداندن جمهوری آجاریا به قلمرو گرجستان و کسب منافع اقتصادی عظیم در نتیجه این اقدام به سیستم اقتصادی کشور، انجام اصلاحات در تمام بخشها بویژه در دو بخش ساختار دولتی اقتصادی، ارتش، پلیس و نیروهای مسلح و سیستم قضایی، تلاش برای بازگرداندن گرجی‌های مقیم خارج و ارائه پیشنهاداتی مبنی بر اعطای تابعیت مضاعف به آنها و اظهار تمایل بسیاری برای بازگشت به وطن، افزایش حقوق کارمندان و بازنشستگان برای اولین بار، معرفی پرچم گرجستان، تشویق دموکراسی و رعایت حقوق بشر، مبارزه جدی با فساد و رشوه و کاهش مالیات بر اراضی را از جمله اقدامات مهم خود و دولتش ذکر کرد.

وی در این خصوص در مصاحبه با خبرنگاران گفت: بی‌شک ۱۰ ماه فرصت کافی برای

اجرای وعده‌ها نیست اگرچه وظیفه همه بویژه مسئولین، خدمت بیشتر به مردم است و مطمئناً سال ۲۰۰۵ خدمات ما به مراتب بیشتر خواهد بود و بسیاری از امور تا سال آتی نتیجه خواهد داد. دولت در مسیر صحیح قرار گرفته و سیاستها و اهداف خود را اجرا خواهد کرد. وی همچنین در مصاحبه با واشنگتن تایمز افزود گرجستان تلاش می‌کند الگوی توسعه دموکراتیک در منطقه و جهان باشد. ضمناً در صدد صدور انقلاب رز به جماهیر شوروی سابق هم نیست. گرجستان سعی می‌کند در حل مشکلات اقتصادی و مبارزه با رشوه‌خواری به موفقیت نائل آید و راه توسعه مستقل را انتخاب نماید. امیدواریم توسعه اقتصادی کشور بر حل و فصل مناقشات نیز کمک نماید. وی در عین حال بیکاری و فقر را مهمترین مشکل و چالش دولت خود نام برد.

زوراب ژوانیا نخست‌وزیر نیز ضمن ارزیابی مثبت از اقدامات دولت طی یکسال اخیر اظهار داشت؛ دولت جدید ثابت نمود که قادر به انجام تعهدات خود می‌باشد و بسیاری از آنچه که به مردم وعده داده شده بود طی یکسال اخیر از جمله افزایش حقوق کارکنان و بازنشستگان تحقق یافت. وی اتحاد رسمی جنبش ملی و دموکراتها را یکی دیگر از نشانه‌های تحکیم دولت و عدم تفرقه میان حزب حاکم ذکر کرد. وی همچنین افزود که گرجستان طی ۳ تا ۴ سال دیگر به یک کشور اروپایی تبدیل خواهد شد.

ارزیابی رئیس مجلس: یکسال مدت کوتاهی برای ارزیابی سیاسی از روند یک انقلاب و تغییرات درازمدت است. چون ما در بخشی از فرایند تحولات هستیم و بسیاری از امور هنوز نتیجه نداده است قضاوت مشکل است. ولی حق مردم است که نتایج و دستاوردهای انقلاب را زود مشاهده کنند. مردم بدنبال نتایج ملموس و قابل پیش‌بینی هستند. انقلاب را بسیار رادیکالیسم معنی می‌کنند و به همین دلیل مردم بدنبال اکثریت‌ها هستند و انتظار دارند همه چیز بسرعت اتفاق افتد و بسرعت به خواسته‌های خود برسند. این خواسته‌ها در هیچ انقلابی محقق نمی‌شود. من ناامید نیستم ولی نمی‌گویم که دولت هم خود راضی است. به عنوان دستاورد مهم بگویم که بسیاری معتقد بودند که برقراری ثبات در کشور غیرممکن است ولی ثابت شد که الان کشور در مسیر ثبات قرار گرفته است. هرچند دولت انقلابی کاملاً جوان هست

ولی افراطی عمل نکرد و به گونه‌ای عمل کرد که جلوی بادهای انقلابی را گرفت. برخی معتقد بودند که جامعه دوگانه خواهد شد و جنگ داخلی اجتناب‌ناپذیر است اما به شکرانه خدا نه تنها چنین نشد بلکه به سمت وحدت پیش رفت. اصلاحات نباید سریع و انقلابی باشد بلکه باید متعادل صورت گیرد.

ارزیابی مقامات آمریکا و اروپا؛ مقامات اروپایی و آمریکایی در آستانه سالگرد انقلاب رز از دستاوردها و اقدامات شخص ساکاشویلی^(۱۰) و دولت جدید ابراز رضایت نموده و ارزیاب مثبتی نمودند. مقامات اروپایی برگزاری انتخابات مجلس در سال ۲۰۰۴ را آزادترین و عادلانه‌ترین انتخابات از زمان فروپاشی شوروی در این جمهوری‌ها ذکر کردند. کریستین پاتن و سولانا حل مناقشات آبخازیا و اوستیای جنوبی را برای موفقیت گرجستان در درازمدت حیاتی دانستند و روابط با روسیه را کلید ثبات در درازمدت ذکر کردند. تالویته نماینده ویژه اتحادیه اروپایی در منطقه قفقاز جنوبی هم در ارزیابی انقلاب گفته است که زندگی نرمال و طبیعی در کشور آغاز شده است. دولت کنونی به وظایف و اولویت‌ها واقف است و برای اینکه گرجستان در یک مسیر صحیح دموکراتیک قرار گیرد مجدانه تلاش می‌نماید و نشانه‌های بهبود اوضاع به ویژه اقتصادی آشکار شده است. دولت در مسیر محو فساد و رشوه و کاهش بوروکراسی نیز حرکت‌های خوبی کرده است و این تلاش‌ها ادامه دارد. وی یکی از مشکلات اصلی را عدم مخالف قوی در کشور ذکر کرد.

الته ریچارد بوچر سخنگوی وزارت خارجه آمریکا گفت که دولت آمریکا مصمم به ارزیابی فعالیت یکساله دولت گرجستان نمی‌باشد چرا که ارزیابی یکساله یا حتی ۵ ساله دولت یک کشور خارجی در صلاحیت دولت آمریکا قرار ندارد و این حکومت دموکراتیک صرفاً در برابر انتخاب‌کنندگان خود مسئول است ولی همکاری دولت ساکاشویلی با آمریکا با موفقیت ادامه دارد. دولت وی مایل به کمک به توسعه اقتصادی، احیای تمامیت ارضی و الحاق گرجستان به ناتو می‌باشد.

ارزیابی مردم؛ اکثریت جامعه گرجستان اقدامات و فعالیتهای دولت را مثبت ارزیابی

می‌کنند. مردم معتقدند که دولت در مسیر صحیح حرکت می‌کند ولی انتظارات آنها بیش از اقداماتی است که تاکنون انجام شده است. براساس نظرسنجی بعمل آمده در ژوئیه ۲۰۰۴ بالغ بر ۶۳ درصد پاسخ داده‌اند که کشور در مسیر صحیح حرکت می‌کند در حالی که در آگوست ۲۰۰۳ و در زمان شورادنا دزه بالغ بر ۸۴ درصد گفته بودند که کشور در مسیر اشتباه حرکت می‌کند. ۸۶ درصد پاسخ داده‌اند که ساکاشویلی وظایف خود را بسیار خوب انجام می‌دهد، در حالی که برای رئیس مجلس و نخست‌وزیر به ترتیب ۷۷ درصد و ۴۹ درصد را گفته‌اند. ۸۴ درصد با دستگیری و بازداشت مقامات عالی رتبه سابق که رشوه اخذ کرده‌اند اعلام موافقت نموده‌اند. ۵۳ درصد با افزایش اختیارات و قدرت رئیس جمهور موافقت و گفته‌اند ساکاشویلی بهترین شخص برای رهبری کشور است. ۵۹ درصد هم با انتصاب گرجی‌های مقیم خارج مثل وزیر خارجه و اقتصاد مخالفت نموده‌اند. ۱۷ درصد معتقدند گرجستان کشوری دموکراتیک است و ۱۷ درصد معتقدند که گرجستان کشوری دموکراتیک نیست و ۵۸ درصد هم معتقدند که گرجستان در مسیر دموکراسی در حرکت است و اکثریت هم معتقدند که حقوق بشر در این کشور رعایت نمی‌شود.^(۱۱) به هر حال، دید و نگاه کلی مردم نسبت به اقدامات دولت مثبت است ولی هنوز مردم نفع اقتصادی را لمس نکرده‌اند. بیکاری و فقر و قطع آب و برق و گاز هنوز ادامه دارد و موفقیتی در این زمینه حاصل نشده است. به نقل از روزنامه انگلیسی زبان مسنجر، گرجستان بالاترین رقم بیکاری یعنی ۵۵ درصد را در بین کشورهای قفقاز جنوبی داراست. هرچند به ادعای دولت حقوق افراد از ۱۴ به ۲۷ لاری رسیده است ولی این رقم برای زندگی بسیار کم است و مردم با مشکلات بسیاری مواجه هستند. هنوز حاکمیت قانون در کشور حاکم نشده است و فساد و رشوه با ترس و مخفیانه صورت می‌گیرد.

بعد خارجی یا بین‌المللی

میخائیل ساکاشویلی اولویت‌های مهم سیاست خارجی خود و دولتش را همگرایی یا

الحاق به ساختارهای اروپایی (یورو - آتلانتیک)، تعمیق و تقویت همکاری‌های استراتژیک با آمریکا، بهبود روابط با روسیه، برقراری نوعی تعادل میان منافع استراتژیک آمریکا و روسیه و توسعه و گسترش همکاری با کشورهای همسایه برشمرد. اکنون که یکسال از اعلام این سیاست و عمر دولت وی می‌گذرد، وی تا چه حد در اجرا و اعمال و یا هدایت سیاست خارجی خود موفق عمل کرده است و دستاوردها و یا ناکامی‌های وی در این بخش چه بوده است.

به نظر می‌رسد وی بر اساس سیاستهای اعلامی خود، سیاستهای خارجی خود را اعمال نمود و شاید یکی از بخشهایی که وی و دولتش موفق عمل کرده‌مین بخش خارجی و بین‌المللی باشد. رئیس‌جمهور به منظور اجرای سیاستهای اعلامی خود از همان آغاز راه بطور بسیار ظریف و حتی براساس اولویت خود پای فشرد.

ساکاشوگی به منظور اجرای سیاست الحاق به ساختارهای یورو - آتلانتیک همزمان با به اهتزاز درآوردن پرچم جدید گرجستان در مراسم تحلیف ریاست جمهوری، پرچم اتحادیه اروپایی را نیز شخصاً در مقابل مجلس گرجستان به اهتزاز درآورد و بر این سیاست اصولی خود با این اقدام سمبلیک تأکید ورزید که هنوز در بسیاری از مکانهای مهم هر دو پرچم در کنار هم در تفلیس مشاهده می‌شوند. سفر به کشورهای آلمان و فرانسه به عنوان اولین سفرهای خارجی خود نشان دیگری بر تأکید به این سیاست اصولی خود بود. تعیین وزیر مشاور در امور همگرایی با ساختارهای اروپایی و تعیین سفیر سابق فرانسه در گرجستان به عنوان وزیر امور خارجه گرجستان از دیگر گامهای اساسی وی در این مسیر بوده است. پیگیری پروژه اصلاحات و تغییرات اساسی در تمام بخشهای داخلی برای ارتقا و رعایت استانداردهای اروپایی از دیگر اقدامات وی برای رسیدن به این سیاست، هدف اساسی و استراتژیک خود بوده است. وی علاوه بر آلمان و فرانسه طی یکسال اخیر به کشورهای انگلیس، لهستان، رومانی، لتونی، لیتوانی، استونی و بروکسل بطور رسمی و به کشورهای سوئیس، نروژ، بلژیک، جزیره گرینلند بطور غیررسمی سفر نموده است. همچنین، سفر وزرای خارجه آلمان، ایتالیا، رومانی، دانمارک، نروژ،

سفر سولانا و پرودی رؤسای سیاست خارجی و امنیتی مشترک و کمیسیون اتحادیه اروپایی و چند سفر تالویته نماینده ویژه اتحادیه اروپایی در منطقه قفقاز جنوبی به تفلیس حاکی از اهمیت گرجستان برای اروپا می‌باشد.

برقراری روابط استراتژیک با آمریکا از دیگر سیاستهای دولت جدید بود. در این زمینه شاید دو کشور در اوج روابط دو کشور قرار گرفتند و مقامات آمریکایی بیشترین حمایت سیاسی و مالی را از این کشور نمودند. کسب حمایت مجدد سازمانهای مالی بین‌المللی نظیر بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول با حمایت آمریکا از دیگر موفقیت‌های دولت ساکاشویلی می‌باشد. ساکاشویلی دوبار و نخست وزیر دوبار و برخی از وزرای کلیدی گرجستان نظیر دفاع، دارایی، اقتصاد و خارجه در خلال یکسال اخیر به آمریکا سفر نمودند و مقامات ارشد آمریکا نظیر وزرای خارجه و دفاع از این کشور دیدن نمودند که جای تأمل بسیار دارد. اختصاص بالغ بر ۲۰۰ میلیون کمک به گرجستان در سال جاری از سوی آمریکا و تدارک اجرای برنامه دیگر آموزش و تعلیم نیروهای دفاعی و ارتش گرجستان (حدود ۴ هزار نفر) به مبلغ حدود ۶۰ میلیون دلار از دیگر کمکها و برنامه‌های آمریکا در گرجستان می‌باشد.

در بُعد بهبود و عادی‌سازی روابط با روسیه شاید تنها مورد مشخصی باشد که هرچند نتیجه مشخصی حاصل نشده است ولی تحولات بسیاری را در نوع روابط دو کشور شاهد بوده‌ایم. با روی کار آمدن ساکاشویلی و اعلام سیاست عادی‌سازی روابط، نوع تعاملات دو کشور تغییر و به سمت بهبود سوق یافت به حدی که رئیس‌جمهور، وزیر امور خارجه، رئیس‌مجلس، نخست‌وزیر، دبیر شورای امنیت ملی و چند وزیر کلیدی از مسکو دیدن نمودند و بر اساس پیشرفت‌های حاصله قرار بود پوتین در پاییز سالجاری به تفلیس سفر و حتی قرارداد همه‌جانبه مودت و دوستی را نیز به امضاء برساند که تحولات مربوط به آبخازیا و اوستیای جنوبی در خلال تابستان گذشته این پیشرفت‌ها را متأثر از خود کرد و روابط دو کشور دچار تنش گردید و مجدداً به سردی گرایید و تیره شد و این روند همچنان به قوت خود باقی است.

در بُعد روابط با کشورهای همسایه و ذینفوذ نیز تحول جدی میان روابط گرجستان با کشورهای ترکیه، اوکراین، ارمنستان، آذربایجان و ایران طی یکسال اخیر رخ داد. علاوه بر سفر رئیس جمهور به تمام نقاط این کشور بطور رسمی، سایر مقامات ارشد نظیر نخست وزیر و رئیس مجلس و وزرای کلیدی این کشور از کشورهای همسایه دیدن نمودند و متقابلاً مقامات ارشد و عالیله کشورهای مزبور نیز از گرجستان دیدن نموده‌اند و حتی کمیسیونهای مشترک اقتصادی کشورها فعال و حتی بعضاً برگزار شده‌اند.

۱. سفر مقامات علیه گرجستان به خارج و بالعکس: در طول یکسال گذشته میخائیل ساکاشویلی رئیس جمهور از ۲۲ کشور خارجی بطور رسمی و از ۴ کشور دیگر بطور غیررسمی دیدن نمود. زوراب ژوانیا نخست وزیر نیز ۷ سفر خارجی و بورجانادزه رئیس مجلس هم ۸ سفر خارجی طی یکسال گذشته داشته‌اند. وزیر امور خارجه نیز ضمن همراهی رئیس جمهور در همه سفرها، چندین سفر خارجی دیگر نیز بطور جداگانه به کشورهای مهم و کلیدی داشته است. به نظر می‌رسد این حجم سفر خارجی و پذیرش مقامات سایر کشورها در خلال یکسال اخیر با توجه به حجم تغییرات اداری و ساختاری و عدم کارا بودن ساختار وزارت امور خارجه که کار دشوار و سختی است و این امر نشان از اراده دولتمردان جدید برای ایجاد تغییر در نگاه و رویکرد خارجی آنها و توسعه روابط با کشورهای مهم و ذینفوذ و اجرای سیاستهای اعلامی رئیس جمهور می‌باشد و ضمناً نشان از موفقیت دولت جدید در بُعد سیاست خارجی است.

۲. ارزیابی وزیر امور خارجه: خانم سالومه زورابیشویلی وزیر امور خارجه نیز در مصاحبه با خبرنگار روزنامه انگلیسی زبان ۲۴ ساعت در خصوص فعالیتها و اقدامات وی و همکاریها در وزارت خارجه طی یکسال اخیر اظهار داشت: من حدود ۹ ماه است که به عنوان وزیر امور خارجه دولت انقلابی گرجستان خدمت می‌کنم و ارزیابی امور و بویژه دستیابی به اهداف طی این مدت کوتاه کمی دشوار است. من طی این مدت تلاش کرده‌ام اولاً تغییرات ساختاری در درون وزارت امور خارجه به منظور کارا نمودن سیستم انجام دهم، ثانیاً اولویتهای

خارجی رئیس‌جمهور را اجرا نمایم. من تغییرات در وزارت خارجه را اساسی و ضروری و قدم اول دانستم چرا که با یک وزارت خارجه غیرمنضبط، بی‌تحرك و ناامیدکننده مواجه بودم. تصمیم‌سازی در وزارت خارجه جایگاهی نداشت. اقدامات، مقطعی و ناکافی بود. نحوه انتخاب سفرا و مقامات دارای چارچوب نبود و این مهم با رویه خاصی تصویب گردید. نحوه انتخاب کارکنان و کارشناسان وزارت امور خارجه تغییر یافته و از طریق برگزاری امتحانات و رقابت میان افراد و با ورودی‌های جدید انتخاب خواهند شد و با این شیوه امیدواریم وزارت خارجه را حرفه‌ای‌تر نمایم. توجه ویژه به گرجی‌های مقیم خارج به عنوان یک سیاست جدید در وزارت امور خارجه پیگیری می‌شود. توجه به حقوق کارکنان از دیگر اولویتهای ما بوده و تغییراتی هم ایجاد شده است. حقوق کم کارکنان باعث شده بود که بسیاری از افراد حرفه‌ای به سازمانهای غیردولتی سوق پیدا کنند و تلاش می‌شود که با ترمیم حقوق‌ها این افراد به وزارت خارجه بازگردند.

وی در پاسخ به این سؤال که چه کسی یا کسانی نقش اساسی را در تصمیم‌سازی خارجی ایفا می‌کنند گفت: بدلیل ناکارآ بودن سیستم سفارتخانه‌های ما آنگونه که بایستی کار می‌کردند و اطلاعات صحیح را می‌دادند، فعال نبودند. پاسخ و موضعگیری دقیق و به موقع با کسب اطلاعات لازم و سریع میسر است. تغییرات لازم در حال انجام است و در صورت تکمیل اصلاحات فکر می‌کنم سیاست خارجی در مسیر خوبی قرار گیرد. از میان ۳۷ سفیر ما در کشورهای خارجی ۱۹ نفر جدید می‌باشند که در ماه اکتبر به محل مأموریت خود اعزام شده‌اند. در سال ۲۰۰۵ سیستم سختی را در وزارت خارجه اعمال خواهیم کرد. براساس این سیستم همه دیپلماتها و سفرا در برابر همه چیز مسئول خواهند بود. این که در حوزه اقتصادی چکار کرده‌اند؟ موفق شده‌اند چند سرمایه‌گذار را به کشور دعوت و پروژه‌هایی را اجرا نمایند؟ چند دیدار کاری و رسمی داشته‌اند؟ تعداد سفر هیأت‌های دو کشور چگونه بوده است؟ چند بار در طول یکسال در ارباب جراید ظاهر شده‌اند؟ و... مواردی است که در مورد سفرا ارزیابی خواهد شد. نمایندگی‌های خارجی در گرجستان نیز باید فعال‌تر گردند و شیوه کار تغییر یابد. سفرا بجای ملاقاتهای مستمر با

من، با مسئولین با مدیران کل مربوطه دیدار و کارها را پیش ببرند.

وی افزود: در صحنه بین‌المللی و روابط با کشورهای تغییرات خوبی صورت گرفته و بر اساس این نگاه ما، نگاه جهان به گرجستان نیز تغییر کرده است. در مجموع، با توجه به مشکلات داخلی و مناقشات منطقه‌ای و انجام تغییرات و اصلاحات در درون وزارتخانه که زمان زیادی را برده، ارزیابی بسیار دشوار است ولی بسیار امیدوارم. (۱۲)

۳. اعزام نیرو به عراق: یکی از مسائل و شاید چالش‌های مهم دولت جدید موضوع

اعزام نیروی نظامی به عراق بود. اولین گروه از نیروهای حافظ صلح گرجستان شامل ۳۴ نفر از نیروهای ویژه پیاده نظام، ۲۰ پزشک (شامل ۱۳ زن و ۷ مرد) و ۱۴ نفر مهندس در تاریخ ۱۱ مردادماه سال ۱۳۸۲ برای یک دوره شش ماهه اعزام گردید که این تعداد در زمان دولت شواردناده در دومین مرحله به ۱۵۹ نفر افزایش یافت.

پس از روی کار آمدن دولت جدید ساکاشویلی، وی نیز به دلیل حمایت‌های آمریکا از دولت وی، قول افزایش نیروهای نظامی گرجستان به عراق را داد و شاهد بودیم سومین گروه و به عبارتی اولین گروه نظامی زمان دولت جدید در مهرماه ۱۳۸۳ اعزام عراق گردیدند. با انتخاب مجدد بوش به عنوان رئیس جمهور آمریکا، مجدداً دولت گرجستان تصمیم به افزایش تعداد نیروهای نظامی خود به عراق نمود. بر اساس تصمیم جدید ۳۰۰ نفر از نیروهای نظامی در تاریخ ۱۳۸۳/۸/۱۹ اعزام عراق گردید. وظیفه این واحدهای آموزش دیده حراست از واحدهای نظامی نیروهای ائتلافی، گشت‌زنی در این واحدها، دستگیری افراد مظنون به تروریسم و کشف سلاح‌ها و ادوات نظامی مخفی شده خواهد بود. بر اساس تصمیمات جدید دولت گرجستان، قرار است تعداد نیروهای نظامی گرجستان در عراق تا سال ۲۰۰۵ به ۸۵۰ نفر افزایش یابد. این تصمیم در ۱۳۸۳/۸/۲۰ توسط مجلس گرجستان هم با یک رأی منفی به تصویب رسید. دولت جدید علی‌رغم مخالفت‌های داخلی بر عزم خود مبنی بر حمایت عملی از آمریکا و اعزام نیروی نظامی به عراق تأکید نمود. براساس نظر سنجی‌های به عمل آمده ۶۷ درصد مردم مخالف اعزام نیروی نظامی به عراق و فقط ۲۰ درصد موافق این امر بوده‌اند.

۴. جذب کمک‌های خارجی: دولت جدید در خلال یکسال گذشته و فعال شدن تیم اقتصادی دولت توانست کمک‌های زیادی حتی به صورت بلاعوض دریافت کند. آمریکا وعده ۲۰۰ میلیون دلار را برای سال جاری داد که در زمان شواردناده سالیانه ۱۰۰ میلیون دلار کمک می‌کرد. نهادهای اروپایی بویژه اتحادیه اروپایی و سازمان امنیت و همکاری اروپایی به منظور برگزاری انتخابات‌های ریاست جمهوری و پارلمانی بالغ بر ۱۲ میلیون یورو کمک نمودند. کشورهای اروپایی نظیر آلمان، فرانسه، بلژیک، سوئد، هلند، انگلیس و نروژ نیز برای کمک به دولت گرجستان در برگزاری انتخابات‌ها هر کدام به‌طور جداگانه از ۲۰۰ تا ۸۰۰ هزار یورو به دولت گرجستان کمک نمودند. البته اکثر کشورهای غربی وعده کمک بیشتر به گرجستان در صورت اجرای سیاست‌های اصلاحی و بویژه اجرای پروژه‌های اقتصادی و در صورت مبارزه با فساد و رشوه‌خواری داده‌اند. ضمناً سازمان‌های بین‌المللی بویژه بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول نیز ضمن کمک بلاعوض، وام‌هایی را به این کشور با بهره‌های کم و درازمدت اختصاص دادند. دولت گرجستان در جذب کمک‌های بین‌المللی که با برگزاری کنفرانس‌های بین‌المللی، کشورهای داوطلب کمک‌های خود را به این کشور اختصاص داده‌اند نیز بسیار موفق عمل کرد و طی یکسال گذشته با برگزاری دو کنفرانس بین‌المللی کشورهای کمک‌کننده به گرجستان بالغ بر یک و نیم میلیارد دلار کمک به این کشور اختصاص یافت. اختصاص و به عبارتی جذب این کمک‌ها از سوی کشورهای خارجی و اخذ و یا برگرداندن مبالغ قابل توجهی از بیت‌المال به خزانه دولت که توسط مقامات سابق به عنوان رشوه و یا فرار از مالیات اخذ شده بود، بازار اقتصادی و نرخ ارز را متأثر از خود نمود و نرخ پول ملی (لاری) را در برابر ارزهای خارجی بطور چشمگیر تقویت نمود. به عنوان مثال نرخ هر دلار آمریکا در تیرماه ۱۳۸۳ برابر با ۲۱۰ لاری بود، این رقم در مهرماه همین سال یعنی چند ماه بعد به ۱۷۶ لاری تنزل یافت.

نتیجه

باتوجه به روی کار آمدن دولت از طریق انقلاب و وجود تب و تاب انقلابی در کشور، جامعه

گرجستان و دولت هنوز با مخالفت‌های شدید و گسترده روبرو نشده است ولی با این وجود مخالفت با سیاست‌های دولت نظیر مخالفت با ارائه قوانینی مثل قانون مالیات و عفو عمومی و اجبار دولت و مجلس مبنی بر تغییر و اصلاح در آنها، مخالفت با سیاست خصوصی‌سازی، مخالفت شدید با انجام اصلاحات در بخش آموزش و علوم و خروج برخی از اعضای حزب حاکم و پیوستن به مخالفین و یا تشکیل حزب جدید یا فراکسیون جدید در مجلس از جمله مواردی می‌باشد که جای تأمل دارد و البته این نشان از وجود دموکراسی نسبی و آزاد بودن ابراز عقیده هم در جامعه بوده که به نفع دولت و جامعه بوده و اتفاقاً یکی از انتقادات شدید اروپاییان عدم وجود حزب مخالف قوی در جامعه است.

ضمناً وعده‌های زمامداران جدید، انتظارات و امیدهای بسیاری را در اذهان مردم به‌جا گذاشت و مردم را نسبت به آینده کشور و رفاه و رونق خود امیدوار نموده است، که در صورت عدم اجرای آنها بی‌شک در میان مدت مخالفت‌ها افزایش خواهد یافت. به عبارت دیگر انقلاب رز فرصت‌های جدید و نو برای کشور، مردم و زمامداران ایجاد نمود که در صورت عدم تحقق و برآورده شدن خواسته‌ها، انتظارات و اولویتهای فوق، مردم ناامید و چشم‌انداز خوبی را نمی‌توان برای آینده این کشور متصور بود. به هر حال، اقدامات انجام شده طی یکسال اخیر، استقبال و حمایت مقامات و کشورهای جهان و سازمان‌های بین‌المللی از زمامداران و دولت جدید نوید مهمی برای حاکمان جوان و مردم این کشور برای توسعه و رونق بخشیدن به امور داخلی و ارتقای این کشور در صحنه بین‌المللی است و در مجموع عملکرد دولت جدید چشمگیر و مثبت بوده است.

دولت جدید نسبت به توسعه و ارتقای روابط با جمهوری اسلامی ایران هم مصمم است و بطور جدی علاقمند به گسترش همه‌جانبه روابط بویژه در بُعد اقتصادی است. سفر ساکاشویلی رئیس جمهور و هیأت عالی‌رتبه همراه به جمهوری اسلامی ایران در تیرماه ۱۳۸۳ و پیگیری مقامات این کشور برای برگزاری سریعتر کمیسیون مشترک اقتصادی در سطح نخست‌وزیر جلوه‌هایی از این اراده دولتمردان گرجستان می‌باشد. نگاه آنها به ایران به عنوان یک بازیگر فعال و تأثیرگذار منطقه‌ای نگاه مثبت می‌باشد و علاقه‌مند هستند نه تنها از امکانات و توانمندی‌های

کشورمان جهت توسعه کشور خود و ارتقاء روابط بهره‌برداری نمایند بلکه به‌عنوان یک بازیگر مهم منطقه‌ای در معادلات منطقه‌ای و ایجاد موازنه در منطقه و در روابط خود با سایر کشورها استفاده نمایند. با توجه به نگاه مثبت زمامداران جدید علی‌رغم رویکرد غربگرایانه دولت جدید و نگاه استراتژیک آنها به آمریکا که بدلیل روابط تیره ایران و آمریکا به عنوان مانع در روابط دو کشور نگریسته می‌شود ولی دولت جمهوری اسلامی ایران نیز با توجه به اهمیتی که برای منطقه قفقاز جنوبی و بویژه گرجستان با توجه به موقعیت استراتژیک آن قائل است، ضمن استقبال از دولت جدید، مصمم به گسترش روابط با این کشور گردید.

یادداشت‌ها

۱. میخائیل ساکاشویلی رئیس‌جمهور، زوراب ژوانیا نخست‌وزیر و نینو بورجانادزه رئیس‌مجلس کنونی به عنوان رهبران و گردانندگان انقلاب رز به ترویکای گرجستان مشهور شدند.
۲. بعضی از جراید به دلیل ارمنی‌الاصل بودن میخائیل ساکاشویلی این انقلاب را به «انقلاب مخملی ارمنی» هم لقب داده‌اند. البته بسیاری اینگونه عنوان می‌دارند که پدر بزرگ یا مادر بزرگ وی ارمنی بوده است و بسیاری هم پدر بزرگ ژوانیا را ارمنی‌الاصل می‌دانند و شایعاتی هم وجود دارد که ساکاشویلی و اجداد وی ارمنی نبوده‌اند.
۳. شالوا ناتاشویلی رهبر حزب کار ضمن تشکر از مردم بخاطر عدم شرکت در این مراسم‌ها اظهار داشته است که خشم گيورگی مقدس موجب گردید که شرایط بد جوی در کشور حاکم گردد و به همین دلیل مردم هم در آنها شرکت نکردند.
۴. دومین دوره قانونی ادوارد شوارنادزه رئیس‌جمهوری گرجستان در تاریخ اول ماه مه ۲۰۰۵ رسماً پایان می‌یافت.
۵. براساس قانون اساسی گرجستان رئیس‌مجلس دومین مقام رسمی کشور پس از رئیس‌جمهور می‌باشد و در صورت بروز هرگونه مشکل نظیر استعفاء، کسالت و یا فوت، رئیس‌مجلس موقتاً کفالت رئیس‌جمهوری را به عهده می‌گیرد و کفیل رئیس‌جمهوری موظف است طی ۴۵ روز مقدمات لازم برای برگزاری انتخابات ریاست‌جمهوری را فراهم نماید.
۶. اولین انتخابات ریاست‌جمهوری در تاریخ ۲۶ ماه مه ۱۹۹۱ برگزار گردید. زویادگامساخوردیا رئیس‌شورای عالی در این انتخابات پیروز گردید. وی پس از گذشت حدود یکسال از زمامداری خود به دلیل درگیری‌های داخلی میان طرفدارانش و مخالفینش مجبور به ترک کشور در تاریخ ۶ ژانویه ۱۹۹۲ گردید. از

سال ۱۹۹۲ تا نوامبر ۲۰۰۳ ادوارد شواردنادزه وزیر امور خارجه سابق شوروی به عنوان رئیس کشور زمام امور را به دست گرفت. تا سال ۱۹۹۵ وی رئیس پارلمان کشور نیز بود. پس از تدوین قانون اساسی جدید گرجستان در سال ۱۹۹۵ و تقسیم وظایف و حیظه اختیارات قدرت رئیس جمهور و رئیس مجلس و پیش‌بینی انتخابات، دومین انتخابات ریاست جمهوری در سال ۱۹۹۵ برگزار و شوارد نازده به عنوان رئیس جمهور کشور انتخاب گردید. سومین انتخابات ریاست جمهوری گرجستان نیز در سال ۲۰۰۰ برگزار و مجدداً شواردنادزه پیروز و زمام امور را بدست گرفت. طبق قانون اساسی گرجستان رئیس جمهور فقط دو بار می‌تواند به این مقام دست یابد و لذا دوره قانونی شوارد نازده در ماه مه ۲۰۰۵ پایان می‌یافت که به دلیل وقوع انقلاب رزوی مجبور به استعفا گردید و خانم نینو رئیس مجلس سابق و یکی از رهبران مخالف شواردنادزه به عنوان کفیل رئیس جمهور زمام موقت امور را بدست گرفت. لذا آقای میخائیل ساکاشویلی به عنوان چهارمین رئیس جمهور در این انتخابات پیروز و برای ۵ سال زمام امور کشور را بدست گرفت و بر کرسی قدرت تکیه زد.

۷. جنبش ملی به رهبری ساکاشویلی رئیس جمهور و بلوک بورجانیدزه - دموکرات‌ها به رهبری نینو بورجانیدزه کفیل سابق رئیس جمهوری و ژوانیا نخست‌وزیر کنونی با ائتلاف و تأسیس بلوک جنبش ملی - دموکرات‌ها با هم در این انتخابات در مقابل احزاب مخالف به رقابت پرداختند.

۸. وزیر امور خارجه آمریکا، وزیر امور خارجه روسیه، وزیر امور اقتصادی و دارایی جمهوری اسلامی ایران، وزیر امور خارجه بلغارستان، وزیر امور خارجه ارمنستان، وزیر مشاور ترکیه، رئیس مجلس آذربایجان، وزیر امور خارجه اسپانیا، وزیر امور خارجه ایرلند، وزیر امور خارجه اسلونی، وزیر امور خارجه اوکراین، وزیر و فرستاده ویژه رئیس جمهور فرانسه، رئیس کمیسیون روابط خارجی پارلمان ایتالیا، معاون پارلمان اتحادیه اروپایی، معاون وزیر امور خارجه یونان، نماینده ویژه دولت انگلیس، وزیر روابط امور اروپایی هلند، دبیر اجرایی کشورهای مشترک‌المنافع، چند نماینده از پارلمان آلمان، دبیر کاخ ریاست جمهوری لهستان، معاون دبیر کل ناتو، مشاور رئیس جمهور رومانی و نماینده ویژه اتحادیه اروپا.

9. *The Messenger*, 29/Nov/2004.

۱۰. روزنامه معروف اروپایی *European Voice* آقای میخائیل ساکاشویلی را به عنوان مرد سال اروپا انتخاب نمود. این لقب به فردی واگذار می‌گردد که بیشترین تأثیر را بر جریان توسعه اروپا گذاشته باشد و از میان سیاستمداران کشورهای فاقد عضویت در اتحادیه اروپایی انتخاب می‌گردد. برندگان این مسابقه در وزارت امور خارجه بلژیک در بروکسل تعیین می‌گردند.

11. *The Georgian Times*, 22/No./2004

۱۲. مصاحبه روزنامه انگلیسی زبان ۶۴ ساعت مورخ ۲۵ نوامبر، ۲۰۰۴ با وزیر امور خارجه گرجستان.